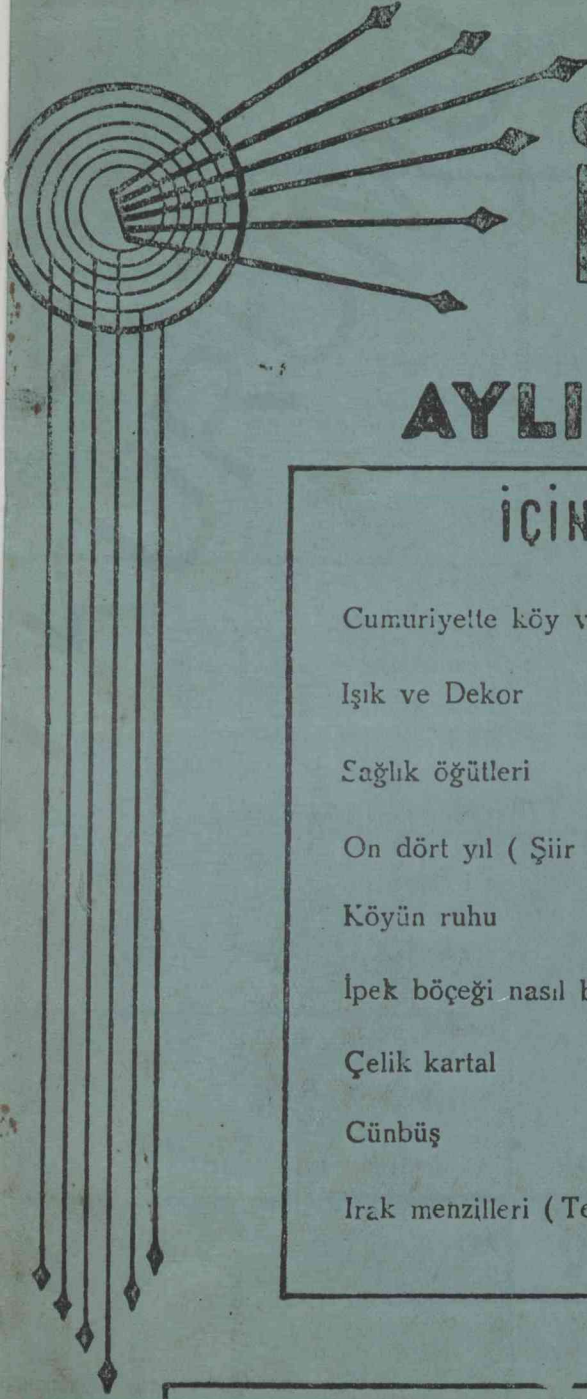

İNANÇ

AYLIK DERGİ

İÇİNDEKİLER

Cumuriyette köy ve köylü : İlhan Akçal

Işık ve Dekor : Şükrü Halil Tuğal

Sağlık öğütleri : Dr. O. Nuri Artam

On dört yıl (Şiir) : Necdet Erpolat

Köyün ruhu : Fehmi Erdoğan

İpek böceği nasıl beslenir. : Akif Tunç

Çelik kartal : E. Tuğul

Cünbüş : N. P. Dünder

Irak menzilleri (Tefrika) : Ata Lutfi Özdil

SAYI

9

DENİZLİ

HALKEVİ

CUMHURİYET BASİMEVİ — DENİZLİ

İNANÇ

AYLIK HALKEVİ DERGİSİ

SAYI : 9

2 nci TEŞRİN 1937

İMTİYAZ SAHİBİ : ETEM MUTLU

Cumuriyette Köy ve Köylü

Türk varlığının en sağlam temeli köylüdür. On yedi milyona varan nüfusumuzun dörtte üçünü köylü teşkil ediyor. Bu eskiden de böyle idi. Fakat Saltanat idaresi hiç bir zaman onu bir varlık saymamış, onun yükselmesi, refaha kavuşması için hemen hiç bir şey düşünmemiş ve yapmamıştır. Temizlik ve sağlık şartlarından uzak, hava ve ışıktan mahrum ev denen izbelerinde iptidai bir hayat süren bazan kuraklığın ve her zaman için de sıtmanın ve türlü hastalıkların tehditleri altında kıvranan, benizleri sararan, kanları kuruyan Türk köylüsünü eski devirler bir türlü tanıyamamışlar. O devirlerde köylüye ancak parya kadar ehemmiyet verilirdi! derin bir sefalet içinde olmasına rağmen vergisini veren, hudutlarda yurd için çarpışan, ölen hep o idi. Meşrutiyet devrinde de köylü için esaslı bir şey düşünülmüş ve yapılmış değildir. Yalnız halka doğru bir fikir ceryanının başladığı tek tük yazılar ya-

5037931
1937-1938-9-11

zıldığı , hatta bu isimle bazı mecmualarda çıkarıldığı inkâr edilemez . Buda yağmurlu ve karanlık gecelerde çakıp gaybolan şimşekler gibi binbir gaile içinde hiç bir işe yaramadan sönüp gitmiştir.

Türk köyünü ve köylüsünü düşünmek, onların bütün dertleriyle , ihtiyaçları ile yakından ilgilenmek Cumhuriyet devrinin işidir. ATATÜRK büyük kürsüde : “ Edendimiz köylüdür. Onun önünde hürmetle eğilelim . ” dediği zaman yüksek ve dâhi bir operatör hezaketile asırlardanberi ihmal edilen bu yaraya parmak basmıştı.

O günden sonra hükûmetin ve münevver gençliğin gözleri o tarafa çevrildi. Hükûmet çalıştı, Halkevleri bu işlerle meşgul oldu. Fakat Türk köylüsü henüz kalkınmış değildir. Hükûmet bu iş için çoktanberi hazırlanıyor, incelemeler yapıyordu. Bunun plânı ve devamlı bir çalışma ile başarılacağını büyük Şefin Kamutayın açılış söylevindeki yüksek işaretlerinden anlıyoruz: “ Millî Ekonominin temeli ziraattır. Bunun içindir ki ziraatta kalkınmaya büyük önem vermekteyiz. Köylere kadar yapılacak programlı ve pratik çalışmalar bu maksada erişmeyi kolaylaştıracaktır . ”

“ Küçük , büyük bütün çiftçilerin iş vasıtalarını artırmak, yenileştirmek ve korumak tedbirleri , vakit geçirilmeden alınmalıdır. Her halde en küçük bir çiftçi ailesi bir çift hayvan sahibi kılınmalıdır. Bunda ideal olan öküz değil beygir olmalıdır. ”

“ . . . Köylüler için, umumiyetle pulluğu pratik ve faydalı bulurum . ”

“ . . . Köyde ve yakın köylerde müşterek harman makineleri kullanırmak köylülerin ayrılamıyacağı bir âdet haline getirilmelidir ”

Yüksek ve realist bir görüşün ifadesi olan bu sözler Türk köylüsünün pek yakında kurtulacağını en kuvvetli bir teminatıdır .

Hele Hükûmetin yeni programında bunun muntazam bir metodla tatbik edileceğini düşününce güzel ve verimli neticeyi göreğinden herkes emin olabilir.

İLHAN AKÇAL

IŞIK ve DEKOR

Yazan : Şükrü Halil Tuğal

Doğuşu ilk medeniyetler kadar eski olan Tiyatronun bu günkü yükselişi yanında, sahnelerimizin geriliği kadar acınacak hiç bir şey düşünülemez !.

Onun için , asıl sözü, bu mevzuda söz söylemeğe hakkı olanlara bırakarak, bir iki nokta üzerinde durmak istedim .

Hiç şüphe yoktur ki , Tiyatro dediğimiz zaman aklımıza gelen şeyler:

Eser, Müellif, Aktör'le beraber Dekor ve Işıktır.

Size Hamlet, Otello, Pergünt veya Orlean kızı gibi cihan şaheserlerinden söz açacak değilim. Yalnız hepimizin gördüğü ve bildiği bir tiyatro eserini göz önüne getirerek , bunun bir Orta oyunu şeklinde, oynandığını düşünelim diyeceğim . Muhtakkak ki , eser ne kadar yüksek ve olgun , aktör ne kadar yaratıcı olursa olsun netice hiçtir ; sıfırdır.

Çünkü, bütün güzel sanatlarda olduğu gibi — belki onlardan daha fazla olarak — tiyatrodan birini tamamlayan birçok şeylere ihtiyaç vardır. Yine hiç şüphe yoktur ki , bu ihtiyaçların en başında, dekor ve ışık gelir .

Dekorsuz ışığın manasızlığı kadar, ıçıksız dekorda hiç bir şeye yaramaz.

Bu gün, dekorları daima değiştirmek şartile aynı eserin — beyecanından hiç birşey kaybetmeden — üst üste uzun zaman oynanabileceğini iddia eden üstatlar var. İtiraf etmek lâzımdır ki, onların bu fikirleri pekde boş olmasa gerek .

Şimdi de sözü, Denizli Halkevinin oynadığı bir piyese getirmek ve üzerinde bir parça durmak daha iyi olacak sanıyorum.

Yanık Efe...

Belki, Halkevimizin sahnesinde her zaman için iyi bir başlangıç olarak anılacaktır. Gerek bize sahnede yeni kıymetler tanıttırması olmasından, gerekse dekor ve aksesuar (Accessoire) a verilen önem bakımından.

Eğer, eser bir parçada Diyalok (Dialogue) şeklinden çıkmış olsaydı muhakkak ki, daha parlak bir netice alınabilirdi. Fakat bu hatayı, eseri oynayanlara değil; yazana yüklemek doğru olur.

Yazıcı, eserinde sahnenin dinamik esaslarına uyacağını diye, konuşmaları daima ikişer kişilik meclislere inhisar etirmiş olsaydı biz de olgun bir eser görmek fırsatını kazanacaktık.

Ne olursa olsun, Yanık efeyi oynayan elemanlar bize yarın için cidden büyük ümidler veriyor. Onların bu verimli çalışmalarında daha iyi bir randıman (rendement) alınabilmesi için sahnenin bazı ihtiyaçlarının tamamlanmasını temenni etmediği bir borç biliyorum.

Bu gün için sahnemizin en büyük ihtiyacı, pek az bir masrafla, Işık ve dekor vaziyetinin islâhından ibarettir. Sahneye yeniden birkaç Ramp (Sahne önü lâmbaları) ile yanlardan bol ışık verilebilmesi için Projektör lâmbaları ilâve edilir ve şimdiki sabit dekorlar hiç olmazsa kendi mihveri etrafında dönebilecek kulis (coulisse) ler şekline konulacak olursa milli kültürümüzün en ziyade muhtaç olduğu "Sahne Terbiyesi", nde esaslı bir adım atılmış olacağını hatırlatmak isterim.

İktisat savaşı devam ediyor ? uzun sürecektir, Fakat bundanda mutlak muzaffer olacağız.

Sağlık Öğütleri serisinden

Baş hekim Dr. Osman Nuri Artam

Birinci sağlık öğütümüzü kırıklar, çıkıklar ve yaralar, çibanlar hakkında vereceğiz. Şehirliler bu gibi hallerde dertlerine derman olacak kimseleri pek yakınlarında bulabilirler fakat köylüler az uzak oldukları için dertlerine deva olacak hastahaneye gelinceye kadar köyde acele yapabilecekleri bazı şeyleri yazmağı faideli bulduk. Herşeyden evvel bir köylünün hastahaneye nakli en mühim meseleyi teşkil ediyor. evvela biz bunu öğretmekten başlayacağız. ve bu şekilde başlamayada maalesef bazı hadiseler bizi sevk etmiştir. Bir imdat otomobilli : 300,000 bin nüfuslu bir vilâyetin her başı karnı ağrıyan hastasını nakle imkân bulamıyacağı cihetle ancak en ağır yaralılarına en acele ameliyatlık hastalarına veyahut doğumda çok güçlük çekenlere vilâyetçe tahsis edilmiştir.

Buna gerek emir iktizası ve gerekse aklen mantıkan hatta insaniyyet noktai nazarından her kesin kani olup riayet etmesi lazım gelirken maal esef sıhhat memuru bulunmayan bazı yerlerden hastanede yatmasını mucip olmayacak kadar hafif hastalıkları büyük göstererek veya âdî bir doğumu zor doğum göstererek otomobil isteniliyor. Hasta geldiği zaman doğum yerine saçlı sakallı bir erkek hafif hasta ve ağır hasta yerinde belsoğukluğu olan bir hasta zuhur ediyor. Buna mukabil bu gibi hastaları almak için otomobilin yolda olduğu zamanlar zarfında başka köylerden zuhur eden hakiki acele ameliyatlık hasta veya hakiki zor doğumlar köylerinde envai ızdırıp içinde kıvranarak büyük tehlikeye belkide ölüme mahkûm oluyarlar. Bir çok fedakârlık ederek alınan ve bir çok vilâyetlerde mevcut olmayan bu kıymetli vasıtayı vilâyetimiz yine bir çok fedakarlıkla devam ettiriyor. Vilâyet halkıda otomobilin geçemiyeceği yerlere veya geçerken parçalamak tehlike-

si olan yerlere veya hafif hastalara otomobil istemiyerek parçalanmaktan eskimekten vikaye için kendi malları sayılan bu çok kıymetli hayat kurtarıcı otomobili hakiki ağır vak'alarda stemeleri doğru ve insani bir harareket olur. evvelâ bu hususa riayeti rica ettikten sonra otomobilin gidemiyeceği köylerden gidebileceği şosaya kadar ağır hastaların ne suretle nakil edilebileceklerini öğreteceğiz. Bu hususta en iyi nakil şekli şudur: Biri önde diğeri arkada iki hayvan arasına konacak şekilde kolları uzun bir sedye köyde hazır bulunmalıdır. Dört ağaçtan ibaret olan bu sedyenin ortasına lâzım olduğu zaman bir kilim veya çuval koyarak hasta içine yatırılır. Bu suretle hiç sarsılmadan hasta şosaya kadar nakil edilir.

Şimdi otomobil gelinceye kadar mühim bir yara veya ırık için bir köylünün ne yapması lâzım geleceğini yazacağız:

I — Bacakta veya kolda ağır bir yaralanma olduğu zaman kan akıtmamak için evvela yaranın üzerine tezek, yaprak, örümcek veya pis bezler gibi tozlu hiç bir şey koymamalı, yalnız yaranın üst tarafından bir kuşakla sıkıca sarmalı ve kanı kestirmeli, eğer köyde temiz gazbezi veya pamuk varsa yalnız ucundan iki parmakla tutarak evvela gazbezi sonra pamuğu koyup sargı ile sarmalıdır. Yoksa en temiz kullanılmamış çarşaf, mendil ve saire ile sıkıca sararak vakit geçirmeden otomobile sevk etmeli bu temizliğe çok dikkat etmeli zira yaralılar yaradan değil yaraya konan bis bezlerden ve pislikten ölüyorlar. Bunun için her köyde muhakkak bir kaç paket gazbezi ve pamuk sargı bulunmalıdır. Bunların hepsinin fiatı bir lirayı geçmez.

Sonu var

Milli olan herşey bizimdir.

En büyük kuvvet Milli birliktir.

On dört yıl

*On dört yıllık bir eser önünde abidedir;
İki kuvvet çalıştı tamam ondört senedir.
Atatürkün adında saklıdır Türk kuvveti;
On dört yıl önce bu gün kurduk cumhuriyeti.*

*Dilimiz . . . Benliğimiz . . . tarihi de yarattık
Doğ n fabrikalara bir yenisini kattık
Ördük anadolu'yu demirden ağlar ile;
Kuvvetimiz önünde eğildi dağlar bile.*

*On dört yıllık bir eser önünde abidedir;
İki kuvvet çalıştı tamam on dört senedir
Bu eseri yaratan çok büyük iki kuvvet;
Biri Atatürk adı, biri de Cumhuriyet.*

Necdet Erpolat

Köyün Ruhü

Yazan ; Fehmi Erdoğan

Kirpiğine kadar tozlu yolcular gelir geçer. çorapsız ayağında şırlak pabucile Kadınlar, yorgun, argın bir su başında, kavrulmuş dudaklarını serinletirler. Yalağı yosun tutmuş çeşme başlarından kızıl topraklı tarlalar arasından geçer, Çam ağaçlı bayırlara dizini tuta tuta tırmananlar, toprak damlar ortasındaki minare istikametinde yol alırlar.

Burası, yaz güneşi kokan serin rüzgâra Zeynebin yaba kaldırdığı yerdir. Kezibanın birçok tarlasındaki içini döken şarkısı, Mehmedin harman başından cevap verşi köyün mes'ut havasını çınlatan seslerdir. Ardıç yüklü eşeği kasabaya götüren Ali cebindeki çam sakızile Ayşeye yaranacağını düşünerek ilerler. Köyün renkli bayırlarında yaz akşamında kadife gibi mor dağlara kavalının hazin sesini aksettirirken çoban, geçenlere neler düşündürmemiştir. Üzerindeki gök yüzüne bütün güzellikleriyle baş başa kalan köylü bütün ümidleri, semaya açılan ellerinin dileğinde aramıştır. köy altı asır kendi çağlamasını dinliyen ırmak gibi ap ayrı akmış, hocanın minareden akseden silüeti ile teselli bulmaya çalıştı, tarlasının kerpiçleşmiş tezeklerinde terini ve çarığını parça parça bıraktı. Kalbinin bile tanımtıyan dürüstlüğüle varını yoğunu şehirliye kaptırdı. Bu gün Yüce Ata'nın verdiği direktifle o, Baharlar kadar taze, yeni filiz vermiş bir çınar gibi gürbüz olarak hayata kavuşuyor.

Köye ve köylüye dönmek Türküm diyen her baba yiğitin en büyük isteğidir. Fakat köyü ve köylüyü ideal olan şekilde isterken çekilen zahmetten sonra hasıl olacağını düşünmüyoruz bile. gönül istiyor ki, istikbalin modern köy hayali şimdilik bizi tatmin etsin. Herkes bu manevi hızla köye köylüye teveccüh etsin.

Ipek Böceği nasıl beslenir?

Yazan: Akif Tunç

Yumurtadan fışkıran bir kutu böcek uykudan çıkıncıya kadar yani deri değiştirinciye kadar bir metre mu-rabbai yerde beslenmesi icap eder. Daha az yer verilecek olursa böcekler bir biri üzerine binmiş olaçağından rahat yem yiyemedikleri gibi gezinme içinde mahal bulamayacaklarından başka sıklık dolayisiyle bir çok hastalıkların da baş göstermesine sebebiyet verilmiş olunur. Yapılan bir çok tecrübelerde tohumdan askıya kadar seyrek olarak beslenen böcekler hem sıhhatli kalmış ve hemde fazla koza verdikleri görülmüştür. Pratik olarak böcekler verilecek yer her yaşta o böceğin büyüklüğünün üç misli yani serbest döneceği kadar olmalıdır. Bu mühim noktaya Denizli böcekçiliğinde hiçte ehemmiyet verilmemekte olduğunu böcek bakım zamanında aynen gördük. Bu muhitte tohumdan fışkıran böcekler uyku veya bura tabirince üçüncü kavdan çıkıncaya kadar kalburlar içinde bakılmakta ve bu kalburlarda iç içe konarak muhafaza edilmektedir. Bu şekil beslemenin en büyük mahzuru böceklerin kat'iyyen hava alamamasıdır. Yekdiğeri içerisine konan kalburlardaki böceklerin ancak en üst kalburda olan böcekler biraz havadan istifade ederler. Diğer altlarda kalan kalburlardaki böcekler mahrum kalır. Böcekçilikte temiz hava iyi mahsül almak için en birinci âmindir. Bunun için pek fena olan bu kalbur bakım usulünü tamamen terk etmek lâzımdır.

Böceklerin yeni açıldıkları sırada havalar henüz soğuk olacağından ilk yaşlarda böcek beslenen odaların ateş konmak suretile ısıtılması lâzımdır. Ateş daimi suretde konmadığı takdirde hiç olmazsa yaprak verilmeden önce böcekhaneye ateş konmalı ve sıcaklık derecesi 20—21 olduktan sonra yaprak verilmelidir. Aksi takdirde verilen yem havanın

soğuk olmasından böceklerin uyuşuk bulunacakları cihetle yemi kesemezler ve yaprak böylece boş telef edilmiş olur.

Böcekler ikinci yaşlarında bir kutu için 4—5 üçüncü yaş 10—12 Dördüncü yaş 25—30 beşinci yaş 45—60 metre murabbai yer verilmesi lâzımdır. Bu genişliği olmayanlar yerlerinin musaaadesi kadar böcek açmaları icap eder. Fazla böcek açarak bunları sık beslemek az mahsül almalarına sebep olur. Bir kutu böcek açarak 50 metre yerde beslediğimiz takdirde bunlardan mahsül 30 -- 35 kiloyu tecavüz etmez. Buna karşı ise yarım kutu tohum açarak 45—50 metre gibi yerde besletecek olursak hem fazla yaprak tasarrufundan kazandığımız gibi fuzuli işte kurtulmuş olacağız aynı zamanda sık olarak beslediğimiz bir ons böceğin vereceği 35 kilo kozayı yarım kutu böcekte almış olacağız.

Her yaşta böceklerin altlarının temizlenmesi lâzımdır. Bundan başka böcekleri seyrekletmek ve bilhassa havalar yağışlı gittiği takdirde yataklarda küf olmamasına dikkat etmek lâzımdır. Böceklerin son yaşlarının bitimine yakın yani askıya çıkacakları sıralarda altlarının behemahal temizlenmesi şarttır. Böceklere verilecek dut yaprakları Yaş, Kızıymış, Tozlu, Dolu vurmuş, Meyveli yaprak olmamasına dikkat etmek lâzımdır. Bu gibi yaprak yedirilecek olursa Böceklerde hastalığın baş göstermesine sebebiyet verilmiş olacağı bilhassa baygınlık dediğimiz marazın başlamasına kendimiz amil olmuş oluruz.

Şu halde açtığımız tohum sağlam olur. Kuluçka muntazam yapılır. yaprak temiz yidirilir, her gün bir kaç defa böcekhaneye havası değiştirilir ve lüzum görüldükçe altlar değiştirilir. Ve lâzım gelen seyreklik verilirse böcekler hiç bir arıza göstermeden bize âzami olan bir kutu başına 60—70 kilo koza verecekleri muhakkaktır.

Önce ; Buğdayı bile dışarıdan alırdık. Şimdiki ipekliyi bile memlekette yapıyoruz.

Çelik Kartal

Tayyareci Taşkın ve kartale

*Pervasız bir kuş gibi süzülerek yere en,
Bu hudutsuz görünen ufuk senin, gök senin,
Nihayetsiz mavilik ve bulutlar meskenin
Nasıl senin ülkende fırtınalar yol alsın..*

*Dağlar bile gölgesinin altında olur kat kat,
Kuşlar, gökte sen varken nasıl çırparlar kanat,
Kime nasip olmuştur, böyle engin saltanat
Nasıl senin yanında yerin gururu kalsın.*

*Ölmek büyük şereftir, kartal için göklerde,
Ne yazık ki mezarın yine kalacak yerde,
Fakat toprak, üstüne çekse bile bir perde
Mümkünmi hatıranı (zaman) kalblerden çalsın.*

*Matorunun şarkısı duyulunca derinden,
Ananın kalbi çarpar kapar gibi yerinden
Nekadar mağrur olsan haklısın zaferinden
Çünkü sen bu diyarda nam almış bir kartalsın.*

E. Tuğul

C Ü N B Ü Ş

Yatsu ezanı henüz bitmişti. Göbekcinin ince ve gür sesi Denizlinin, Motörsüz, Eliktrijsiz sakın havasında ve gecenin esrarı içinde bir daha dalgalanmıştı. Öbek, Öbek mü'minler kulüpten ve kahveden çıkarak bin bir dürlü hadise ve vak'alarla dolu yirmi dört saatin yükselttiği mes'uliyetten sıyrılmak ve son ödevlerini yaparak onun verdiği manevî bir haz ve huzur içinde evlerine gidebilmek için Camiye koşuyorlardı. Artık günün hayatı bitmiş; gecenin sırları ve günahları karanlıklarla örten korkunç ve meraklı hayatı başlamıştı. Tam bu sırada Şerif ile ben önceden hazırlanmış ve etrafı hesap edilmiş muntazam bir programa göre cemaatin arasından ayrılarak Değirmen önü istikametinde yürümeğe başladık..

(Fazlı)nın önüne geldiğimiz zaman biraz durduk. Geriden gelen Razi bizimle orada birleşti. Artık Halkın arayıcı ve araştırmacı gözlerinden en ufak bir şüpheye meydan vermeden kurtularak programımızı tahakkuk ettirmek için sert ve heyecanlı adımlarla yürüyorduk. O gün biraz yağmur yağmıştı. Yollar ıslak ve az çamurlu idi. Bütün şark şehirlerinde olduğu gibi burada da yatsu ile beraber artık hayat bitmişti. Gecenin mutlak sükûn ve sessizliği sokakları dolduruyordu. Yol boyunca uzun mesafelerle sıralanan gazyağı fenerlerinin sarı ve hasta ziyası karanlıklar içinde şefkat saçan; hayır ve fazilet ilâhesinin gözleri gibidi. Bu soluk ve cılız ziya insana sezgisizlikler içinde bir ses sükûn içinde bir hareket hissi veriyordu. Yamrı, yumru caddenin iki tarafındaki kerpiç evlerin bir çoğunda beyaz perdelerin altından elân sarı ziyalar, sızıyordu. Ortalıkta bir soluk bile yoktu. Beyaz sıvalı evlerin duvarları bile sanki derin ve rahat bir uykuya dalmışlardı. Hiç bir mimari zevkine uygun gibi görünmeyen beyaz bada-

nalı bu kerpiç evlerin o kadar ince ve okadar derin bir hususiyeti vardırki bunun geniş ve şumullü manasını ancak ruhunda sanatın ilâhî meşalesi yanan sanatkâr duyar ve anlar..

Bu evler Türk ruhunun çok asil ve mütevazî bir ifadesidir. Adriyatik denizinden İran ortalarına kadar bütün kasabalardaki renk ve hat ifadelerinde ve diğer sanat ve hatlardan ayrı orijinal ve karakteristik bir hüviyet vardırki bu Selçukların İran ve Bizans sanatile karışmış sanat ifadesinden ve Osmanlı mimarisinin şahsiyetinden büsbütün ayrı bir şeydir. Hakiki Türk ruhu, Türk zevkinin bütün asalet ve kibarlığıyla bu harap kerpiç evlerin içinden tereşşüh ettiğini insan pek yakından görür. Bu evler, İnsanda bir vekar hissi bırakır. Gönüllere bir genişlik ve serinlik verir.

Değirmen önüne doğru yolumuz hayli ilerlemişti. Gün görmez çeşmenin yanlışlıkla çukuruna düşmemek için yolun öbür tarafına takip ediyorduk. Önümüzdeki bir kapu gıcırdayarak açıldı. İhtiyar bir kadınla feneri elinde bir çocuk korkak ve ürkek adımlarla karşı tarafta bir eve girdiler. Çaybaşından beri tesadüf ettiğimiz ilk insan bunlardı. Karanlık ve kimsesiz sokakların bekârlığını bozan bu kimseler ihtimalki bir hastadan veyahutta misafirlikten dönüyorlardı. Tuhaf bir tedai ile (Haccecik) ninenin hikâyelerini hatırladım. Gece yarısından sonra şeytanların kendisini evinden kaldırarak Horoz ötünceye kadar yedi iklim dört köşe gezdirdiklerini düşündüm..

Artık davetli olduğumuz eve yaklaşıyorduk. Sağdaki irimlerden birine saptık. Razi önde bize glavuzluk ediyordu. Şerif bana cünbüşün adabı muâşeretinden dem urarak orada nasıl hareket edeceğimizi gayet ciddi bir tavur ile anlatıyor. ve bir yanlışlık yapmamamı sıkı sıkı tenbih ediyordu. Mühre duvarların arasında, ve üstünde uzun yılların bıraktığı tesir ile siyahımsı bir renk almış olan iki kanadlı eski bir kapunun önünde durduk. Her taraf koyu karanlıktı. Üç kişi biribirimizin hayalini seçemiyorduk. Razi eskiden kalma bir alışkanlıkla kapunun ipini el yordamile buldu, ve çekti. Uzaktan hafif ve ince bir çinkırak sesi duyduk.. Seri ayak seslerinin duyulma-

sile kapunun açılması bir oldu , Evin havlusunda bir hayli ilerledik. Koyu kara kaşlı, ince ve kara bıyıklı saz benzlili bir delikanlı elinde lâmba ile bize yol gösteriyordu

Ahur ve saman damı gibi bir iki yerden girip çıktıktan sonra üç dört basamak tahta ve harap bir merdivenden evin hayatına ve sonra sağda bir odaya girdik . Halil efendi bizi ayakta karşıladı. Ocağın başında asılı lamba odayı sarı ve donuk bir ışık ile ancak tenvir edebiliyordu

Ocağın başından kapıya kadar odanın köşeleri uzun ve kıs minderlerle döşelidi, ve bunların bazıları yamalıdı . Çanaklıklarda beş on bakır sahan dizilidi . Duvarlarda tek bir levha bile yoktu. Yalnız rafta kalın ve siyah kablı bir kitap vardı. Bu (Muhammediye) olacaktı. Duvarda bir kise içinde asılan kitap muhakkak Kuran idi. Odanın biricik zineti açık yüklükte yerleştirilmiş koyu yeşil ve beyaz çivilerle süslenmiş bir kaç sandık idi. Ortadaki kasnağın üstünde küçük bir sini vardı. Sininin kenarlarında davetliler sayısınca fincanlar komuştu. Biz bunlarla rakı içecektik. İçeriye girer girmez, ocakta çıtırdarak yanan çam odunlarının başına koştum, Ellerimi biraz ısıttıktan sonra ocağın köşesinde bana gösterilen yere bağdaş kurarak oturdum- Köşede bir Ud duruyordu.

Bunu Halil efendi çalacaktı. Herkesin gözlerinden kaçabilmek için evvelce hazırlanmış bir pilâna göre yaptığımız bir hareketin muvaffakiyetle neticelenmesi bizde bir neşe yaratmıştı . Fakat kimsenin yüzü gülmüyordu. Davetliler buraya eğlenceden ziyade mühim bir vazifeye çağrılmış gibidirler . Herkes meşhur İngiliz hikâyesinin kahramanı (*Rip Won Winkle*) in mağrada tesadüf ettiği adamlara benziyordu , Bir dakikayı geçmiyen bir süküttan sonra Razi bu ciddiyeti bozdu. Refik ten (Yenge) buradamı diye sordu. Refik başını öne eğerek evet dedi. Yenge şimdi gelecekti. Razi sigarasını çekerek devam ediyordu. Biz bu akşam hayatı hakikiye sahnesi yaşatacağız. Bu söz aramızda o zamanki gençliğin hayal meyal tahassür tasavvur ettiği kadınlı erkekli hayatı ifade eden aramızda kabul edilmiş bir remiz idi . Aynı zamanda bununla

Cünbüş aleminin sıkıcı ve manasız kaidelerinden de kendimizi bir derece serbest tutacaktık. İçimde korku ile karışık sıcak bir heyecan duyuyordum . Bir çift yabancı kadın gözü görmek ve bir yudum rakı içmek için neden bu kadar zahmet katlanıyorduk. Katlanılan külfete yapılacak zevk acaba kabul edermidi ?

Şüphesiz, Evet Çünkü insan ruhunun buna ihtiyacı vardır. İnsanlar daima kendilerince hayata bir istikamet vermeğe çalışmışlardır . İnsanlığın yürümesinde Bir ülkü Daima hakim olmuştur. ve insanlar daima buna ulaşmak için yükselmişlerdir. Fakat bu ülkünün yanlış ve karışık yollarını daima cemiyetin Ezeli ve tabii kanunları tashih etmiş ve bize hakiki istikamet göstermiştir.

Zevk, insan ruhunun tabii bir ihtiyacıdır . Bugün (Louvre) müzesinin alt kat salonunu azametiyle dolduran (Venüs de nilo) den tutunuz da ezelden ebade sırlar takdir eyleyen bütün güzellik abideleri sırf bu ihtiyacı tatmin için yapılmış şeylerdir Tabiatın bütün hareketlerinin dayandığı kudret menbaı ve insanın yaratıcı kuvvetini hep burada aramalıdır. İşte bu müthiş kudret kaynağına mantık ve düşünce yardımı ile bir düstür içinde istikamet verilirse bu günkü ileri cemiyet hayatının dayandığı mekanizmanın sırrını keşfetmiş ve manasını anlamış oluruz. İşte eski cemiyet hayatımızdaki zenberek bozukluğu bu ihtiyatın makul ve mantıklı bir düstür içinde tanzim edilememesinden ileri gelmiştir. Hepimiz oturduğumuz anda kapu açıldı . İçeriye orta boylu tıknazca elâ gözlü genç bir kadın girdi. Bir kaç yıldan beri Denizli delikanlılarını yakup kavuran ve uğrunda bir kaç kişi ölen ve daha on beş gün evvelki bir baskında iki delikanlı ve bir polisin yaralanmasına sebep olan Seyfiye işte bu kadındı. Polislerin bütün araştırmalarına rağmen on gündür izine tesadüf edilmemişti. Kahvelerde kadının Aydına tayin olunan bir muhasebei hususiye kâtibi ile kaçtığı söyleniyordu .

Seyfiye bu günkü zevkimize göre çok basit ve iptidai idi . Ne saçlarında (ondele) ve nede dudaklarında (Ruş) vardı . (Sütyen) ve korsayı belkide ömründe işitmemişti. Kaşları ta-

biş şeklini muhafaza ediyordu . Vücudunda hiç bir ahenk ve insicam yoktu . Kalçaları fazlaca olgun ve biçimsiz idi . İşte dillerde destan olan ve adına türküler çıkan uğrunda kanlar dökülen gizli ve esrarı engiz kadın şu dakikada karşımızda idi .

Göksüne kadar giden küçük ve yumuk ellerile bir kaç temen na savurduktan sonra sininin başına diz çökerek oturdu . (Hayatı hakikiye sahnesi) yaşamak için gelen o zamanki cemiye-tin bu oldukça ileri gençleri karşısında Seyfiye ve Efesi Cünbüş aleminde bir inkilâp yapmağa çalışıyorlardı . Seyfiye büyük bir cesaretle Cünbüş hayatının dar sıkıcı disiplinlerine konuşuşule tebessümlerile . iltifatlarla adeta isyan ediyordu . Kadın tış görünüşüne rağmen sadece bir diş mahluk değildi Zeki, cüretkâr ve baya bir ihtilâlcî ruhuna malikti . Gözlerinde keskin bir cazibe vardı . Gözlerimi onun kestane renkli gözlerine çevirdiğim zaman içimde ruhumun kuvvetlice burkulduğunu hisettim . Kâlbimin atışları kulakla işitilecek kada belli idi . İhtimalki Denizli gençlerini birbirine katan şey bu sihirli kadının gözleridi . Seyfiye sinin başına oturunca Refik tabakayı attı . Altun gibi Gerzele tütününden yaptığı ince sıgaraları bize verdi . Ondan sonra baş permağile sırça parmağı arasında tuttuğu kadahları birer birer bize sunuyor . biz onu (Kevser suyu) gibi tehalükle içiyorduk . Kadahlar bir kaç defa dolup boşaldıktan sonra nihayet Halil efendi udu eline aldı .

Seyfiye : (Nale cengâhı canan duymuyor) şarkısını zarasız bir maharetle udla beraber söyledi . Artık kafalar yavaş yavaş tüssüleniyordu . Şimdi Seyfiye ile daha açık ve serbest konuşabilmek cüretini buluyorduk . Seyfiye en çok . . .

(Sürü Sürü Sürmeli Kızlar)

Şarkısını seviyormuş bunu bir kaç defa utla tekrarladı . Refikin teklifi ve bizim de ısrarımız üzerine Seyfiye oyuna kalkmıştı . Vücudunun her zerresini titreterek şarkının kıvrak ahen-gine uyduruyordu . Biz mest olmuştuk . Bu küçük ve mütevazi evin sakafları altında duyduğum derin heyecanı sonra hayatımın hiç bir safhasında his etmedim . Bu sırada Seyfiye birden bire durdu . Kulaklarını dışardan gelen bazı karışık fısıltı ve ayak patırtılarına verdi . Ve sonra bir hamle ile ocağa doğru

hücum ederek lâmbayı birden bire söndürdü . Bütün kadınlığıle (Basıldık) diye haykırdı . Tışardan boğuk, kalın ve vahşi bir takım sesler geliyordu . Refikin uzun yatağan bıçağı karanlıklar içinde parladı . Ben ani bir kararla pencereden atlayarak komşunun duvarına tırmanıyordum . İçeride silâhlar pathyordu . Bir kurşun kulagımın dibinden ıslık çalarak geçti . Dur, kaçma kıpırdama sesleri arasında gayri ihtiyari gözlerimi gecenin karanlıklarına çevirdim ve sadece mahalle imamının beyaz sarığını keşfedebildim . Duvardan atlıyarak Musa mahallesine çıkan irime düşdüğüm zaman silâhlar durmuştu . Yalnız uzaktan uzağa Seyfiyenin yaralı bir arslan sesi gibi acı ve korkunç feryadı ortalıktaki ıssızlığı deliyordu . Göklere baktım bulutlar arasından sezilebilen bir kaç yıldız zamanın ahmak ve vahşi zihniyetile ve benim biçare halimle alay ediyor gibi gözlerini kırıyorlardı . . Ertesi gün Abdurrahman kahvesinde herkes yenilmemiş ortada kalmış kestaneli tas kebabından kakhaha ile bahsediyorlar . Derviş dede yüzüme bakarak başını sallıyordu .

N. P. Dünder

Millî İktisadî Cumhuriyet doğurdu .

El işte gönül ülküde .

Irak menzilleri

Tefrika № 2

Yıl ; 1814 Genel savaşta

Yazan: ATA LÜTFİ ÖZDİL

Arapların bu hiyaneti General Cavidî fena halde kızdırdı. Ve derhal istifa etti. Onun yerine Süleyman Askerî Komutan oldu. Bu zat geldiği zaman (Osmancık taburu) adında hapishanelerdeki katillerden müstekil bin kadar askerle Irak cephesine geldi. Bu hapislere sormuşlar hapishanelerde miskinçe ölmekmi istersiniz ? yoksa cepheye gidip kahramanca şehit olmakmı? Bunların içinden bin kadar kahraman çıkmış ve Osmancık taburunu meydana getirmişler. Onlar geldiği akşam ben, Dicle nehrinin kenarında Alman ve Türk subaylarının gazinosu olan Tigris Meletin bahçesinde Arkadaşım teğmen Muratla oturuyordum. Arkamdan birisi gözlerimi kapadı. Bil bakalım ben kimim? dedi. bu ses bana hiç yabancı gelmedi. Kafamın içindeki İstanbul filimi çözülmeğe başladı. Haydarpaşadaki Tıbbiye mektebinin lâbaratuvarları ve şen arkadaşım Hasan Rızanın gülen çehresi hayalimde belirdi. Hasan Rıza dedim. Ve gözlerimi bıraktı. Yanıma oturdu. Güneş gurup ediyor, uzaklarda hurmalıklar arasında Kâzımıyenin altın kubbesinden dökülen sarı ve kırmızı şualar nehrin suları üzerinde nurdan bir merdiven gibi nazlı nazlı sallanıyordu. Ve Hasan Rıza anlatıyor : ben Osmancık taburunun doktoruyum, 800 neferimiz var, yarın Suaylı hattına gidiyoruz. Komutan Süleyman Askerî bizimle beraber hâinlerden intikam alacağız dedi ! ve hicırıklarla ağladı.

Bizim mektep zamanımızda İstanbulda Türklüğü herkesten önce duyan ve anlayan Tıbbiye talebesi idi. Bağdat sokakları Ebamüslin Horasani askerine benzeyen türlü kıyafette Türk ve Arap aşiretleri ile dolmuştu. Ellerinde Arapça dualar yazılı sancaklar vardı. Bunların hepsi süvari idi. Çoğunun bindiği hecin devesi idi. Bu develer 12 günlük yolu bir günde alıyorlardı . . . Türk zabitlerinin kanaldan gelenleri heçinsüvar idi. Deveye binmesini pek iyi bilmiyorlardı. Fabrikamı

İNANÇ

Sayfa 19

bir haftanın içinde bu karışık orduyu geydirip silâhlandırdı. Bu Askerler bir Cuma gecesi cepheye gittiler. Ertesi günü akşama kadar haber almadık. İkinci gün gelen Ordu bildiriğinde düşmanın Basraya sürüldüğünü ve fakat orada Komutan Süleymanül askerinin bacağından yaralandığı anlaşıyordu ; Dördüncü gün yaralı komutan Bağdat askeri hastanesine getirildi. Bacağındaki kemik üç parça olmuş eyi olması için zaman lâzımmış. Halbuki düşman karşısındaki ordu uzun zaman kalamaz. İstanbuldan gelen emirler komutana şöyle deniliyor: Sen kendini yaralatacak kadar tehlikeye atarak komutanlık ödevini unutmuşsun. bu eyi bir hizmet değildir. Kendini muhafaza etmesini bilmeyen komutan önündeki orduya korkunç vaziyete düşürür. Vazifeni eyi yapmadın. Yaraların eyleşince git Ordunun başına.

O sırada düşman Arap aşiretlerini altın para ile elde etmişti. Birinci kânun içinde harekete başladı. Süleymanül Askerî yarası eyi olmadan Dicle nehrî üzerinde işleyen Hamidiye vapuru ile cepheye gitmeğe mecbur oldu. Kendisini bu vapurda ziyaret ettik. Meşhur Ediplerimizden Bağdat Valisi Süleyman Nazif komutanın yanında idi. Ve ona şöyle söylüyor. Sen Hazreti Aliye benziyorsun, sen Türklerin aslanısın. yaralının eyi olmadan sedye üzerinde harba gidiyorsun. Cennetin kapuları sizin için her zaman açıktır. Bu ne büyük kahramanlıktır ki komutan bir nefer gibi harp ederken yaralansın. ben eminim ki bu millet asla yenilmez. Ben bu sözleri dinlerken Galiçyadaki kardeşimden bir mektup almıştım. Ruslarla harp ediyormuş : bir obüs tanesi siperi üstüne yıkılmış beli tutmaz bir hale gelmiş. Alman hastanesine kaldırılmış bütün vücudu hareket edemiyormuş, Yemeğini hasta bakıcı hemşireler yediyormuş. Mektubun içinde birde resim çıktı: sık orman içinde karlar üzerinde bir Türk zabiti kardeşim Esat Oğuz.

Bu resme bakarkarken sessiz sessiz ağlıyordum. Sonucumuz ne olacak ? Vatanımızın 8 bucağında ateş ve kan fıskırıyor. O gün Süleyman askeri bin kadar taburcu askerle Irakın Basra cephesine uçtu gitti. İmalâthanemiz geceli gündüzlü çalışıyor. Bir gece yarısı eşittim ki Irak taburları ve aşiretleri düşman tarafına geçmiş ve Komutan Süleymanül Askerî bu haberi işidince lüververini kulağına dayayıp ateş ederek intihar etmiş, Ordu başsız kalmış. Bereket versin korkak düşman ilerlemiyor.

Ata Sözleri

Acı acıyı su sancıyı keser.
Acı söze tatlı yüz göstermek herkesin kârı değildir.
Aç doymam, susuz kanmam sanırmış.
Aç gözünü, açarlar gözünü
Aç ile çıplağın gönlü şen olur.
Aç köpek fırın deler.
Aç kurt gibi sürüye saldırır.
Aç tavuk düşünde darı görür.
Adamakla mal tükenmez ; vermekten Allah saklasın.
Adam bilir adam kıymetini, Sarraf bilir Altın kıymetini.
Âdet terk olunmaz;
Ağaç fidan iken eğilir.
Ağır taş yerinden kalmız.
Ah yerde kalmaz.
Ak akaç kara gün içindir.
Ak köpeğin pamuk pazarına zararı vardır.
Akıl fikir tamtakır ; Abdi kârı boşamış ; neylesin alık Bekir.
Akıl marrangoz fikir cicos.
Akılsız kafanın yorgunluğunu ayak çeker.
Akılsız köpeği yol kocadır.
Akıl yaşta değil baştadır. -
Akıl yok, avrat yok.
Akşam bulut kızarır ; yarın hava hoş olur sabah bulutu
kızarır öğleye varmaz kış olur.
Akşamdan sonra gelen misafir ya soğan yer, ya söğen.
Allah fakiri sevindireceği vakit, merkebinı kayıp ettirirde bul-
duruverirmiş.
Allah için kurban, küp için kavurma.
Allah ile işini uydurda camiden kilim çal.
Al gününde al ; sat gününde sat
Âlemde âlim ; taamda tuz gibidir. (Elâlemi filâlem kelmilhi
fittaam.)

Fiati - 12,5 - kuruştur.

Halkevlerinde çıkan Dergiler

Halkevinin adı	Derginin adı	Kaç günde bir ÇIKTIĞI
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Taşpınar	,,
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Bafra	Altın Yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	,,
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Ülker	Aylık
Denizli	İnanç	,,
Elâziz	Altan	,,
Eminönü	Yeni Türk	,,
Eminönü	Hal Bilgisi Hb.	,,
Gireson	Aksu	,,
Isparta	Ün	,,
İzmir	Fikirler	15 günde bir
Konya	Konya	Aylık
Manisa	Gediz	,,
Merzifon	Taşan	,,
Milâs	Yeni Milâs	,,
Muğla	Muğla	,,
Niksar	Ülker	,,
Trabzon	İnan	,,
Samsun	19 Mayıs	,,
Sinop	Dıranaz	,,